
بررسی ملزومات عوامل امنیتی-نظامی اقوام بزرگ خوزستانی براساس نقش همگراییاکبر کاظمی^۱

۱. کارشناسی ارشد رشته مطالعات امنیتی ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی ملزومات عوامل امنیتی-نظامی اقوام بزرگ خوزستانی براساس نقش همگرایی انجام شد. روش تحقیق کاربردی می باشد. جامعه آماری این مطالعه از میان خبرگان، صاحب نظران و فعالان حوزه مسائل قومی کشور می باشند که شامل: مجلس، استانداری، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، دانشگاه ها و مجموعه های مرتبط در استان خوزستان به تعداد ۲۲ نفر برآورد شده است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۲۰ نفر می باشد. ویژگی های خبرگان و صاحب نظران در جامعه آماری عبارتند از: مدرک تحصیلی لیسانس، فوق لیسانس و دکتری، تجربه کاری و مدیریتی و فعالیتهای پژوهشی در حوزه مدنظر این مطالعه از نظر جهت گیری بنیادی و بر مبنای اهداف، اکتشافی استروش جمع آوری داده ها در این مطالعه به این صورت است که پس از انتخاب خبرگان، صاحب نظران و فعالان در حوزه مسائل قومی به شیوه تصادفی ساده، پرسشنامه ها (در قالب پرسش مصاحبه ای) در اختیار آنها قرار داده شد و جمع آوری اطلاعات از آنها آغاز گردید. یافته های نشان داد که وحدت و همگرایی قومی یکی از اساسی ترین مباحث حیاتی کشورهاست که به سبب آن، بقاء و دوام آن در طول زمان میسر می گردد. از آنجائیکه ایران از جمله کشورهای کثیرالاقوام است که وجود تنوعات قومی و فرهنگی در آن لزوم سیاست قومی و مدیریت سیاسی کارآمد مدیرانه و عقلانی را ایجاب می نماید؛ لذا شناسایی عوامل و الزامات امنیتی مؤثر در ارتقاء همگرایی میان اقوام (لر و عرب) نقش بسیار تعیین کننده ای در ترسیم و طراحی الگوی مدیریتی اداره اقوام در کشور دارد. همچنین مجموعه ای از عوامل در این فرآیند تأثیر گذارند و آن چه که امروز ما به آن نیاز داریم چگونگی اعمال این عوامل بر اساس اصول علمی در سیاستهای کلان قومی است.

کلمات کلیدی: عوامل امنیتی-نظامی ، اقوام بزرگ ، خوزستانی، نقش همگرایی

۱-مقدمه

از آنجا که استان خوزستان به لحاظ جغرافیایی و اقتصادی از مهم‌ترین استان‌های ایران است و از اهمیت بالایی در منطقه برخوردار است؛ علاوه بر موقعیت ویژه جغرافیایی خوزستان، منابع نفتی موجود در منطقه همواره مطرح نظر همسایگان همجوار و قدرت‌های استعماری منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای بوده است؛ هرگاه توان کشور یا قدرت ملی یا سیاسی این مرز و بوم دچار ضعف شده و باعث گردیده از همگرایی و همبستگی مردم کاسته شود، تجاوزگران با ادعاهایی بی‌پایه به منظور پاره کردن و جداسازی بخشی از این میهن بزرگ، به آن حمله‌ور شده‌اند. جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به قصد از بین بردن کشورمان و دستکم جداسازی خوزستان نمونه‌ای روشن از این نگاه در عصر حاضر است (بختیارپور و همکاران، ۱۳۹۰). چرا که با وقوع انقلاب اسلامی، تلاش‌های کشورهای عرب منطقه و سایر دول خارجی به منظور تجزیه خوزستان شدت گرفت؛ اما وقایع جنگ و بویژه واکنش مردم خوزستان در برابر تجاوز نظامی عراق، نظریه‌های بعثی را در مورد یک جنبش اصیل و تاریخی جدایی طلب نفی کرد (کریمی فرد، ۱۳۹۳)؛ به این دلیل که هنگام تهاجم ارتش عراق، نه تنها ساکنان خوزستان علیه دولت مرکزی به پا نخواستند بلکه با همبستگی و همگرایی و رگبار مسلسل به استقبال نیروهای عراقی شتافتند؛ بنابراین مقاومت مردم شهرهای خوزستان، بسیاری از کاستی‌ها و نواقص را جبران کرد و همین امر نقش بسیار تعیین کننده در ناکامی ارتش عراق و کشورهای دیگر داشت. پس می‌توان گفت که مقاومت همیشگی عشایر لر و عرب خوزستان، ریشه در باورها و اعتقادات آنان در گرایش به هویت ملی و کلان‌تر تحت عنوان "سرزمین و کشور ایران" داشت به طوری که پیوندهای مذهبی و تاریخی این منطقه را دارای چنان هویت ایرانی گردانیده است که مردمانش با مقاومت و مخالفت در برابر دولت‌های متخاصم منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای که با تبلیغات و وعده‌های فراوان سعی در تحریک و همگرایی آنان با خود دارند، را نشان می‌دهد؛ زیرا پیوند عوامل اعتقادی و باورهای آنان با سرزمین و کشورشان، محکم‌تر از آن است که بتوان با پیش کشیدن مسائل قومی و نژادی آن‌ها را از هم جدا کرد؛ بنابراین جنگ تحمیلی زمینه بروز و نقش آفرینی این اعتقادات و باورهای نهفته را در میان قوم لر و عرب ایران فراهم کرد (لهسایی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸).

بر این اساس و با نگاهی به چالش‌های قومی یکصد سال اخیر، بویژه بعد از تحولات مشروطه‌خواهی و جنگ جهانی دوم، مشخص می‌گردد که گرایش‌های قومی در ایران مورد توجه قدرت‌های خارجی و ابزار اعمال فشار آنان بر حکومت مرکزی بوده است؛ و خوزستان به عنوان راهبردی‌ترین استان ایران در سده بیستم میلادی بیش از هر استان دیگر کشورمان در معرض طرح‌های تجزیه طلبی بیگانگان بوده است. دول آمریکا و انگلیس و هم‌پیمانان منطقه‌ای‌شان، به عنوان بزرگترین طراحان، مجریان و پشتیبانان طرح تجزیه این خطه از ایران می‌باشند، اما تا به امروز موفق نشده‌اند (جعفرزاده و بویه، ۱۳۹۶).

۲-پیشینه ی تحقیق

صائمی نیا و همکاران (۱۴۰۳)، رابطه همگرایی قومی در خوزستان و امنیت ملی ایران (۱۴۰۲-۱۳۹۵) را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توزیع عادلانه منابع اقتصادی، فرصت‌های شغلی، مشارکت سیاسی اقوام، و سیاست‌های حمایتی دولتی از

عوامل اصلی تقویت همگرایی قومی و امنیت ملی هستند. در مقابل، نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و بحران‌های زیست‌محیطی می‌توانند تهدیداتی برای همگرایی قومی و امنیت ملی ایجاد کنند. همچنین، رهبران قومی و نهادهای اجتماعی نقشی کلیدی در کاهش تنش‌ها و ارتقای همگرایی قومی ایفا می‌کنند.

پرچمی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی گرایش به اجتماع ملی و عوامل مؤثر بر آن پرداختند. نتایج نشان داد گرایش به اجتماع ملی قوی است (۴ از ۶). بررسی اجزای این شاخص، بیانگر گرایش قوی در بعد تاریخی و فرهنگی اجتماع ملی و گرایش ضعیف در بعد سیاسی، سرنوشت مشترک و احساس عدالت بین گروه‌هاست. همچنین مقبولیت دولت در دو بعد کارآمدی و جهت‌گیری ارزشی بر افزایش گرایش به اجتماع ملی مؤثر است. متغیرهای بررسی‌شده، ۶۵ درصد از تغییرات گرایش به اجتماع ملی را توضیح می‌دهند. یوسفی و همکاران (۱۴۰۱)، به بررسی نقش همگرایی قومی بر افزایش امنیت ملی در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر استان خوزستان پرداختند. درواقع محققان یوسفی و همکاران گزارش کردند که نظریه‌های قومیت و ناسیونالیسم قومیت یک پدیده کهن یا پدیده‌ای ابزار نظریات امنیت و توسعه نسبت امنیت و توسعه در گفتمان‌های امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران نظریه ایسمن نظریه تبعیضات قومی گوبوگلو نظریه استعمار داخلی هشت‌نگاهی به تاریخچه اقوام در ایران: تنوع قومیتی در ایران دین و مذهب طبقه اجتماعی و معرفی اقوام ایرانی بررسی همگرایی قومیت در خوزستان: تاریخچه خوزستان وضعیت توپوگرافی خوزستان خوزستان و گسترش همکاری‌های اقتصادی نام شهرهای استان خوزستان در قدیم مشخصات جمعیتی استان خوزستان عوامل همگرایی میان قوم عرب جنگ هشت ساله دفاع مقدس مساله فقر انتخابات است.

کاظمی‌نیا و همکاران (۱۳۹۹)، به «تحلیل جامعه‌شناختی همگرایی کردها و عرب‌های ایلام و نقش آن در احساس امنیت پایدار» پرداختند. بر اساس یافته‌های تحقیق، همگرایی اقوام بر امنیت پایدار تأثیر مستقیم دارد و به ترتیب بیش‌ترین تأثیر را بر ابعاد امنیت ملی، امنیت انسانی و امنیت جهانی دارد. از عوامل بررسی شده مؤثر بر تقویت همگرایی این دو قوم: سن و دخالت بیگانگان در دو بُعد میزان استفاده و میزان اعتماد به بسته‌های فرهنگی و خبری رسانه‌های بیگانه، تأثیر معکوسی بر میزان همگرایی اقوام دارند. از عوامل شناسایی شده دیگر که به صورت معنی‌دار بر تقویت همگرایی اقوام مؤثر است؛ متغیرهای تأثیر دخالت نخبگان سیاسی، سرمایه فرهنگی، تحصیلات، ملی‌گرایی، دین‌گرایی، تصور مردم از فضای سیاسی، اداری و سابقه ازدواج برون‌گروهی در نزدیکان، بیش‌ترین تا کمترین تأثیر را بر همگرایی در میان کردها و اعراب ساکن در استان ایلام دارند.

۳- روش تحقیق

روش تحقیق کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این مطالعه از میان خبرگان، صاحب‌نظران و فعالان حوزه مسائل قومی کشور می‌باشند که شامل: مجلس، استانداری، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، دانشگاه‌ها و مجموعه‌های مرتبط در استان خوزستان به تعداد ۲۲ نفر برآورد شده است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۲۰ نفر می‌باشد. ویژگی‌های خبرگان و صاحب‌نظران در جامعه آماری عبارتند از: مدرک تحصیلی لیسانس، فوق لیسانس و دکتری، تجربه کاری و مدیریتی و فعالیت‌های پژوهشی در حوزه مدنظر این مطالعه از نظر جهت‌گیری بنیادی و بر مبنای اهداف، اکتشافی استروش جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه به این صورت است که پس از انتخاب خبرگان، صاحب‌نظران و فعالان در حوزه مسائل قومی به شیوه تصادفی ساده، پرسشنامه‌ها (در قالب پرسش مصاحبه‌ای) در اختیار آن‌ها قرار داده شد و جمع‌آوری اطلاعات از آن‌ها آغاز گردید. لازم به یادآوری است به منظور رعایت مسائل اخلاقی و

جلوگیری از هر گونه سوگیری احتمالی، تمامی پرسشنامه‌ها بدون ذکر نام و نام خانوادگی تکمیل و جمع‌آوری گردیده است؛ همچنین در زمان تکمیل پرسشنامه‌ها هر گونه ابهام و پرسشی در خصوص ماده‌های مورد سؤال توسط پژوهشگر رفع گردیده و سعی بر آن شده تا اطلاعاتی با کیفیت بالا و خالص جمع‌آوری شود.

۴- یافته‌ها

۴-۱- ویژگی دموگرافیک خبرگان

ویژگی دموگرافیک خبرگان در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۱- ویژگی دموگرافیک خبرگان

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	
۱۸٪	۲۰	کمتر از ۳۵ سال	سن
۴۵٪	۹	۳۵ تا ۴۵ سال	
۳۷٪	۱۱	۴۵ سال و بیشتر	
۲۷٪	۱۴	کارشناسی	تحصیلات
۷۳٪	۲۰	کارشناسی ارشد	
	۶	دکتری	
۶۳٪	۷	۱۰ تا ۲۰ سال	سابقه‌کاری
۳۷٪	۳۳	بالای ۲۰ سال	
۱۰۰٪	۴۰	کل	

۴-۲- مرحله اول: آشنایی با داده‌ها

برای اینکه محقق با عمق و گستره مضمون داده ها آشنا شود لازم است که خود را در آن ها تا اندازه ای غوطه ور سازد. غوطه ور شدن در داده ها معمولاً شامل «بازخوانی مکرر داده ها» و خواندن داده ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها) است. در این مرحله، به شناسایی عوامل و الزامات امنیتی همگرایی اقوام بزرگ استان خوزستان، قوم لر (بهمنی و بختیاری) و قوم عرب از متون مصاحبه مبادرت ورزیده می شود.

در این مرحله محقق پس از بررسی مصاحبه ها به دلیل اینکه بیشتر پاسخ ها دیگر نکات جدیدی در بر نداشت، فرایند کدگذاری را آغاز نمود، که در ادامه جدول های کدگذاری شده که شامل بخشی از گفته های مصاحبه کننده، کدهای معنایی، مضامین پایه و مضامین سازمان دهنده مرتبط است آورده شده است. از بین ۲۰ مصاحبه صورت گرفته ۵ کد استخراج شد. فراوانی کدهای استخراجی از ۲۰ مصاحبه صورت گرفته به شرح جدول ۲ می باشد:

جدول ۲- فراوانی مصاحبه ها

تعداد کد استخراجی	مصاحبه شونده
۵	مصاحبه شماره ۱
۲۰	مصاحبه شماره ۲
۱۰	مصاحبه شماره ۳
۱۰	مصاحبه شماره ۴
۷	مصاحبه شماره ۵
۴	مصاحبه شماره ۶
۸	مصاحبه شماره ۷
۹	مصاحبه شماره ۸
۶	مصاحبه شماره ۹
۱۱	مصاحبه شماره ۱۰
۳	مصاحبه شماره ۱۱
۲	مصاحبه شماره ۱۲
۴	مصاحبه شماره ۱۳
۱	مصاحبه شماره ۱۴
۵	مصاحبه شماره ۱۵
۲۰	مصاحبه شماره ۱۶
۱۰	مصاحبه شماره ۱۷
۱۰	مصاحبه شماره ۱۸

تعداد کد استخراجی	مصاحبه شونده
۷	مصاحبه شماره ۱۹
۴	مصاحبه شماره ۲۰
۱۰۰	جمع

جدول ۳- استخراج شاخص ها

امنیتی- نظامی	۱- کاهش میزان جرائم اجتماعی و ایمنی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب در استان خوزستان موثر می باشد.
امنیتی- نظامی	۲- احساس امنیت مالی و جانی در استان خوزستان به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.
امنیتی- نظامی	۳- کاهش درگیری قومی و ناهنجاری های امنیتی (تیراندازی- ترور- خرابکاری و...) به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب تاثیر دارد.
امنیتی- نظامی	۴- کنترل و عدم فعالیت شبکه ها و جریانات ضد انقلاب در داخل و خارج از کشور به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر نی باشد.
امنیتی- نظامی	۵- اشتغال در سازمان های نظامی و انتظامی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.

جدول ۴- کدگذاری اولیه متون

مفهوم استخراجی	متن مصاحبه
امنیتی- نظامی	۱- کاهش میزان جرائم اجتماعی و ایمنی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب در استان خوزستان موثر می باشد.
امنیتی- نظامی	۲- احساس امنیت مالی و جانی در استان خوزستان به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.
امنیتی- نظامی	۳- کاهش درگیری قومی و ناهنجارهای امنیتی (تیراندازی- ترور- خرابکاری و...) به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب تاثیر دارد.
امنیتی- نظامی	۴- کنترل و عدم فعالیت شبکه ها و جریانات ضد انقلاب در داخل و خارج از کشور به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر نی باشد.
امنیتی- نظامی	۵- اشتغال در سازمان های نظامی و انتظامی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.

براساس نتایج بدست مشاهده گردید که عامل امنیتی - نظامی دارای اهمیت بیشتری بر همگرایی داشته و میزان اهمیت اقتصادی دارای کمترین اهمیت بوده است.

جدول ۵- عوامل شناسایی شده امنیتی - نظامی

امنیتی- نظامی	۱- کاهش میزان جرائم اجتماعی و ایمنی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب در استان خوزستان موثر می باشد. کاهش میزان جرائم اجتماعی و ایمنی به میزان زیادی در همگرایی قوم لر و عرب در استان خوزستان موثر می باشد.
امنیتی- نظامی	۲- احساس امنیت مالی و جانی در استان خوزستان به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد. احساس امنیت مالی و جانی در استان خوزستان به میزان زیادی در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.

امنیتی-نظامی	۳- کاهش درگیری قومی و ناهنجارهای امنیتی (تیراندازی- ترور- خرابکاری و...) به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب تاثیر دارد. کاهش درگیری قومی و ناهنجارهای امنیتی (تیراندازی- ترور- خرابکاری و...) به میزان زیادی در همگرایی قوم لر و عرب تاثیر دارد.
امنیتی-نظامی	۴- کنترل و عدم فعالیت شبکه ها و جریانات ضد انقلاب در داخل و خارج از کشور به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر نمی باشد. کنترل و عدم فعالیت شبکه ها و جریانات ضد انقلاب در داخل و خارج از کشور به میزان خیلی زیاد در همگرایی قوم لر و عرب موثر نمی باشد.
امنیتی-نظامی	۵- اشتغال در سازمان های نظامی و انتظامی به چه میزان در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد. اشتغال در سازمان های نظامی و انتظامی به میزان زیاد در همگرایی قوم لر و عرب موثر می باشد.

۵- بحث

یافته‌های نشان داد که وحدت و همگرایی قومی یکی از اساسی‌ترین مباحث حیاتی کشورهاست که به سبب آن، بقاء و دوام آن در طول زمان میسر می‌گردد. از آنجائیکه ایران از جمله کشورهای کثیرالاقوام است که وجود تنوعات قومی و فرهنگی در آن لزوم سیاست قومی و مدیریت سیاسی کارآمد مدیرانه و عقلانی را ایجاب می‌نماید؛ لذا شناسایی عوامل و الزامات امنیتی مؤثر در ارتقاء همگرایی میان اقوام (لر و عرب) نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در ترسیم و طراحی الگوی مدیریتی اداره اقوام در کشور دارد. همچنین مجموعه‌ای از عوامل در این فرآیند تأثیرگذارند و آن چه که امروز ما به آن نیاز داریم چگونگی اعمال این عوامل بر اساس اصول علمی در سیاست‌های کلان قومی است. از این رو توجه به اولویت‌بندی‌ها، پرهیز از نگرش تک‌عَلّی و روزآمدی عوامل نقش بسزایی در ارتقاء همبستگی و همگرایی قومی دارد؛ بنابراین جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از این عوامل می‌تواند زمینه‌های علمی تنوعات قومی در جهت تقویت و تداوم همبستگی و همگرایی قومی را فراهم نماید؛ لذا با توجه به نتیجه آماری، پس با قاطعیت و بر اساس متغیرهای

مؤثر در سطح همگرایی اقوام ایرانی (قوم لر و عرب) و نیز جهت ارتقاء سطح همگرایی اقوام یادشده با دولت مرکزی بر اساس آراء خبرگان راهکارهایی ذیل بسیار می‌تواند راهگشا باشند:

- ۱- بهره‌گیری صحیح و استفاده بهینه از ظرفیت‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی و اسناد بالادستی نظیر: سند چشم‌انداز بیست ساله
- ۲- بهره‌گیری از توانایی و خلاقیت‌های نخبگان قومی در اداره کشور
- ۳- تقسیم عادلانه فرصت‌های مدیریتی، کاهش اختلاف شاخص‌های رفاهی بین استان‌های مناطق محروم نسبت به استان‌های برخوردار
- ۴- لزوم توجه بیش‌تر به عمران و توسعه منطقه‌ای مناطق مرزی و قوم‌نشین
- ۵- تقویت علائق و منافع مشترک و زدایش تصورات قالبی، نبود تعصب، پیش‌داوری و تبعیض فرهنگی
- ۶- ارتقای سطح ارتباطات جهت کاهش فاصله اجتماعی و تقویت پیوندهای اجتماعی بین بخش‌ها و نواحی مختلف کشور

- ۷- مشارکت در فرهنگ جهانی به‌عنوان یک بازیگر فعال با تکیه بر غنای فرهنگی و تمدن چندهزار ساله
- ۸- تأکید بر توانمندی داخلی و استفاده بهینه و بهره‌برداری صحیح از امکانات و منابع در جهت حفظ منافع ملی و صیانت از امنیت ملی

۶- نتیجه‌گیری

مسئله تکرر قومی و مذهبی کشور زمانی که با اهداف و مطامع استعماری بیگانه و دشمنان همراه شود از اهمیت و حساسیت فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌شود و ناهمگونی فرقه‌ها و اقلیتهای قومی و مذهبی از مهمترین ابزارهای آنها محسوب می‌شود. شکاف‌ها و تعارض گروه‌های متنوع نقش مهمی در میزان ثبات با ایجاد بی‌نظمی و ناامنی کشور دارد. این شکافها و تعارضات ممکن است متقاطع یا موازی، فعال یا غیرفعال، واحد یا متعدد باشند. تعداد گروه‌ها، موازی بودن آنها و فعال شدن شکافها موجب اختلاف با سایر مناطق و دولت مرکزی و در نتیجه بی‌ثباتی و ناامنی می‌گردد که در ایران قابل مشاهده است، زیرا در اغلب مناطق قومی نشین کشور، تضاد قومی و نژادی با تضاد زبانی و تفاوت مذهبی همراه است، بالطبع اگر این تضادها فعال شود و شکافها عمیق گردد موجب ناامنی خواهد گردید. از مهم‌ترین دغدغه‌های مسئولان امنیتی و سیاسی کشور از زمان شکل‌گیری دولت مدرن در ایران تا به امروز، حفظ یکپارچگی سرزمینی ایران بوده است. درواقع، رویکردهای اتخاذشده در دولت مدرن در دوره‌های مختلف، تفاوت‌های مذهبی، اختلافات قومی در مناطق مختلف کشور، هم‌جواری اقوام با قوم مشترک در آن‌سوی مرزها، تحولات منطقه‌ای و تحرکات روزافزون دشمنان به‌منظور تفرقه‌افکنی در داخل کشور از عواملی است که توجه و بررسی تقویت انسجام ملی و همگرایی در بین اقلیت‌های قومی و دینی در ایران را دوجندان می‌کند. بی‌توجهی به مطالبات و فرهنگ قومیت‌ها سبب به‌وجودآمدن احساس تبعیض، محدودیت،

حس شهروند درجه‌دو بودن و ... شده که این خود سبب ایجاد گسل‌های قومیتی و دینی در کشور شده و خطر گریز از مرکز اقوام را در طولانی مدت به همراه دارد. شایسته است که با آینده نگری و مدیریت راهبردی، خطر گریز را حل و ثبات را در جامعه حاکم ساخت.

۷-پیشنهادهای پژوهشی

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با الهام از تعالیم اسلام و سیره نبوی (ص) بر تساوی نژادی مردم ایران (اصل ۱۹) و بر آزادی اقلیت‌های دینی در انجام مراسم دینی و عمل بر طبق قوانین خود در احوال شخصیه (اصل ۱۳) و لزوم اجرای قسط و عدالت اسلامی و رعایت اخلاق حسنه نسبت به آن‌ها (اصل ۱۴) تأکید ورزیده است و حتی مقرر داشته است که آن‌ها می‌توانند در مجلس شورای اسلامی دارای نماینده باشند. در خصوص اقلیت‌هایی که در قانون اساسی به رسمیت شناخته نشده اند، با تمسک به اصول مختلف قانون اساسی می‌توان گفت آن‌ها شهروندان ایران هستند که جان، مال و مسکن آن‌ها از هرگونه تعرض در امان است و با توجه به ممنوع بودن تفتیش عقاید، آن‌ها در انجام مراسم مذهبی خود به صورت انفرادی و غیر جمعی آزاد هستند.

دخالت عوامل بیگانه، وجود اقوام هم آیین در کشورهای همسایه، موقعیت مرزی (جغرافیایی) اقوام و ... از مهم ترین عوامل تهدید کننده اقوام علیه همگرایی و امنیت ملی محسوب می شوند.

نگاه به توسعه در کشور بر مبنای راهبردهای سیستمی باشد؛ مقصود آن است در کلیتی به نام ایران، شاخص‌های منافع و امنیت ملی در اولویت باشند، نه راهبردهای ایدئولوژیک که بخشی از فضای جغرافیایی کشور را تحت پوشش قرار می‌دهد. توجه به منافع قومیت‌ها در حواشی مرزها بر اساس رویکرد پدافند غیرعامل نه تنها موجب حفظ منافع و امنیت ملی می‌شود، بلکه همبستگی و وابستگی قومیت‌های هم‌پیوند در آن سوی مرزها را به طرف ایران بیشتر می‌کند.

فهرست منابع:

- پرچمی، داوود. (۱۴۰۱). بررسی گرایش به اجتماع ملی و عوامل مؤثر بر آن. نشریه: پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی). دوره: ۱۲. شماره: ۳. صفحات: ۶۳-۹۸

- لہستانی‌زاده، عبدالعلی؛ مقدس، علی‌اصغر و تقوی‌نسب، سیدمجتبی (۱۳۸۸). بررسی عوامل داخلی مؤثر بر هویت قومی و هویت ملی در میان اعراب شهرستان اهواز، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره ۱.
- کریمی‌فرد، حسین (۱۳۹۳). قومیت و امنیت پایدار (مطالعه موردی: استان خوزستان)، کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی، قم.
- جعفرزاده، حسن و بویه، چمران (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل نقش‌آفرینی قوم عرب خوزستان در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، فصلنامه علمی- ترویجی مطالعات دفاع مقدس، دوره سوم، شماره ۴.
- بختیارپور، علی؛ کاظمی، تقی و شامانی، محمدعلی (۱۳۹۰). نقش اعراب خوزستان در دفاع سرزمینی، فصلنامه آفاق امنیت، سال چهارم، شماره ۱۰.
- کاظمی‌نیا، حسن؛ شیر، طهمورث و صفری‌شالی، رضا (۱۳۹۹). تحلیل جامعه‌شناختی همگرایی کردها و عرب‌های ایلام و نقش آن در احساس امنیت پایدار، فصلنامه مطالعات ملی، سال بیست‌ویکم، شماره ۳.
- یوسفی، بهرام، عامری گلستانی، حامد (۱۴۰۱). بررسی نقش همگرایی قومی بر افزایش امنیت ملی در نظام جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر استان خوزستان. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز در شهر اهواز
- صائمی نیا، غلامحسین . اکبرزاده، فریدون . نویدی نیا، فرزاد . جلال پور، شیوا (۱۴۰۳). رابطه همگرایی قومی در خوزستان و امنیت ملی ایران (۱۴۰۲-۱۳۹۵). مجله جستارهای سیاسی معاصر